

LES UNIVERSITATS EN L'EUROPA DEL CONEIXEMENT

Maria Josep Cuenca

Com a continuació de les cimeres de Lisboa (2000) i Barcelona (2002), en la conferència internacional "L'Europa del Coneixement 2020. Una visió per a una recerca i innovació basada en la universitat", auspiciada per la Comissió Europea i celebrada a Lieja del 25 al 28 d'abril de 2004, es va discutir el paper de les universitats en el procés que ha de fer d'Europa l'economia més competitiva basada en el coneixement.

La reunió de Lieja, en què van participar més de mil representants dels 25 països de l'Europa ampliada, va plantejar la necessitat de desenvolupar un autèntic mercat comú europeu de la investigació i les dificultats de fer-ho, que es poden resumir en les dues grans paradoxes europees: *a)* s'hi ofereix la millor formació, però els millors científics se'n van fora, sobretot als Estats Units; *b)* hi ha una gran productivitat científica amb un impacte relativament baix i amb poca transferència de tecnologia i implicació amb el teixit empresarial.

D'aquests problemes, se'n dedueixen una sèrie de reptes i solucions que van ser objecte de presentació i debat en la Conferència. En primer lloc, cal un major i millor finançament, sobretot pel que fa a la recerca bàsica. En segon lloc, es va insistir en la importància de fomentar el compromís amb la innovació i la millora de la transferència de coneixement a la indústria. En tercer lloc, es va fer referència freqüentment als recursos humans com a centre de l'activitat investigadora, ja que l'autèntic capital de les universitats, i en concret a Europa, és el "poder del cervell" (*brain power*). Com va dir F. Mayor Zaragoza, no hi ha recerca d'excel·lència sense investigadors excel·lents. Cal tenir en compte que l'objectiu de la UE en aquesta matèria és doblar el nombre d'investigadors per al 2010, cosa que implica contractar 700.000 investigadors més. Calen, doncs, polítiques proactives, que puguin evitar la fuga de cervells i alhora atraguen investigadors estrangers superant la precarització de

l'investigador en les universitats i facilitant-ne la integració en l'empresa.

Tanmateix, al si de la UE, hi ha alguns aspectes que susciten polèmica. Així, es va esmentar la importància de l'especialització dels centres en determinats camps d'excel·lència i, en relació amb això, es va posar sobre la taula la conveniència o no de tendir al model dels Estats Units pel qual algunes universitats són centres només docents i unes altres són centres d'investigació. En sentit oposat a aquesta posició, es va destacar la importància de la recerca com a suport a la docència universitària i el valor que té en la formació en general.

Un altre aspecte que va generar una certa discussió va ser el mateix concepte d'excel·lència, tan invocat com difícilment definible i avaluable. Un finançament polaritzat en els grups "excel·lents" pot conduir a l'abandó de molts investigadors en un sistema, com el nostre, basat en el funcionariat i on la investigació està reconeguda però no sol estar

suficientment incentivada de manera concreta. En aquest sentit, també es va apuntar que l'excel·lència, en qualsevol cas, s'haurà de promoure respectant la diversitat, autèntic signe d'identitat de la UE.

Per últim, es va comentar el difícil equilibri entre col·laboració i competitivitat entre universitats i grups. S'entén que cal incrementar la competitivitat per augmentar el nivell de la recerca, però és convenient no perdre de vista la necessitat de col·laborar per poder crear massa crítica suficient en alguns camps.

Les solucions apuntades impliquen, en resum, fomentar la recerca bàsica i la transferència de coneixement i tecnologia en universitats més col·laboratives i competitives, cosa que demana, ineludiblement, una major inversió en R+D+I i un esforç de sensibilització social per crear una consciència col·lectiva a favor del desenvolupament científic. ☺

Maria Josep Cuenca. Vicerectora d'Investigació de la Universitat de València.